

ROZMIERZYĆ (42) *vb pf*

o jasne; w *imp* -érz (1); w pozostałych formach *e jasne*.

inf rozmierzyć (9). ◇ *fut* 1 *sg* rozmierzę (2). ◇ 2 *sg* rozmierzysz (2). ◇ 3 *sg* rozmierzy (1). ◇ *praet* 3 *sg m* rozmierzył (18). *f* rozmierzyła (2). ◇ 3 *pl m pers* rozmierzyli (1). ◇ *imp* 2 *sg* rozmiérz (3); -érz (1), -(e)rz (2). ◇ *con* 3 *sg m* by rozmierzył (1). ◇ *con praet* 3 *sg m* by był rozmierzył (1). ◇ *impers praet* rozmierz(o)no (1). ◇ *part praet act* rozmierzywszy (1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVIII w.

Dokonać pomiaru (pomiarów), zmierzyć; wyznaczyć; mensurare, metiri Vulg, PolAnt; dimetiri Vulg [w tym: co (37)] (42) : thedy ma [ziemię] wozić ná Groblą/ piérwéy Grundfeft vczyniwfzy/ zakład rozmierzywfzy/ witkę mu iáko Groblą ma być wyfoka poftáwifzy Strum F3.

Przen (1) :

Zwrot: »piędzią rozmierzyć« (1): Ale możelz temu pewnie wierzyć/ Byś też to miał y piędzią rozmierzyć/ Boć iuz nie dziś tá nowiná słynie/ Iż złego złe nigdy nie ominie. RejAp Cc8v.

α. O czasie (5) :

Zwroty: »rozmierzyć czas(y) [czym]« = mensurare tempora Vulg; metiri tempus PolAnt (4): ábowiem ná wadze ważył fwiát/ á miarą rozmierzył czáfy/ y liczbą zliczył czáfy/ á nie poruffyl/ áni wzbudził/ áżeby fie wypełnilá przerwczóna miára? Leop 4.Esdr 4/37; TEdy on mnie odpowiedział tymi słowy/ Rozmierzże czás lámym czáfem BibRadz 4.Esdr 9/1; BudBib 4.Esdr 4/36, 9/1.

»rozmierzyć kres wieku [czyjego]« = wyznaczyć komuś czas śmierci (1): Nályconym śmutku/ nie znáiąc dobrego/ Y/ by rozmierzyć chciał/ Pan/ kres wieku mego/ [...] Snaby rychley łáfkę vczynił nádemną. GrabowSet B2v.

»miarą (a. pomiarem) rozmierzyć« = mensura mensurare Vulg (2): Leop 4.Esdr 4/37; boć on iufz odwazył ná wadze wieki A pomiarem rozmierzył czáfy rozliczył wieki ktore fię nie záturzáná áni wzruffá/ álz fię wypełni oná miará. BudBib 4.Esdr 4/36.

a. Zmierzyć powierzchnię (zwykle gruntu), długość lub odległość (zwykle w terenie) (28) : Krol Náktánab [...] Vkazáfzy mieyfce [w którym miała być wybudowana wieża] Itánął/ Coby Ezop k temu począł. On czterzy kąty rozmierzył BierEz G2; Potym mię wwiódł do fieni wewnętrzney przez południową branę/ y rozmierzył theż południową branę wedle inych pomiaru. BibRadz Ez 40/28; Y Wwiódł mię do kościoła á rozmierzył odrzwia BibRadz Ez 41/1, Ps 59/8, Ez 40/32, 47.

rozmierzyć na ile (5): Wwiódł mię potym do przyfionku domu/ á rozmierzył przodek przyfionká ná pięci łokiet tám/ á ná pięci łokci lám BibRadz Ez 40/48, Ez 40/47, 41/2; RejAp 183. Cf rozmierzyć czym na ile.

rozmierzyć czym na ile (1): A rozmierzył miáfto oną trzcíną złotą ná dwánałcie tyfięcy ftay RejAp 183.

rozmierzyć skąd dokąd (1): [BielKron 1551 15 cf W połączeniu szeregowym]. Cf rozmierzyć skąd dokąd ile.

rozmierzyć skąd dokąd ile (1): A braná byłá w fieni we wnętrzney ku południu/ y rozmierzył od brany do brany ku południu ftó łokiet. BibRadz Ez 40/27.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): áby [podkop] trafił práwie pod mur álbo pod párkán: muśi mieć ná tho práwie miárę/ to ieft/ rozmierzyć iáko dáleko od tego mieyfcá gdzie poczniesz kopác do muru álbo párkánu *BielSpr* 62v.

[*W połączeniu szeregowym: ZYemya [...]/ która [lege: którą] ludzie vczeni w naukach gwyzdárkích [...] rozmyrzyli/ rozdzylili/ wypifáli na lferz y ná dłuź/ od morzá do morzá BielKron 1551 15.*]

Zwrot: »cerklem rozmierzyć« (1): A miedzy wízkami wefrzodku/ ma być przebita dziurká dla záwiefzenia Bleyczyka: tákże théž Cérklem rozmierzyśz áby dziurká práwie we frzodku była vczynióná *Strum C.*

»rozmierzyć na dłużá, a w szerzá (*a. [na szerz i na dłuź]*) ([*ile*])« (1): Thąż miárą rozmierzyśz ná dłużá dwádzieściá y piéc thyfięcy/ á w lferzá [*mensurabis longitudinem ... et latitudinem*] dzieięć thyfięcy *BibRadz Ez* 45/3; [*BielKron 1551 15*].

»miarą rozmierzyć« = *mensura mensurare PolAnt* [*szyk zmienny*] (3): *BibRadz Ez* 45/3; A Ten co zemną mowił/ miał miárę złotą ku trzcinnie podobną/ áby ią był rozmierzył miáfto/ y brany iego/ y mury iego. *RejAp* 183, 183.

»pola rozmierzyć« (1): ODewśic pánie dobrze/ polá rozmierzono/ Ale tám ku gránicám/ bárzo rozlzyrzono. *RejZwierz* 138.

»rozmierzyć wkoło« (1): A gdy dokonał wymierzánia domu wnętrznego/ wywiodł mię drogą z brony która pátrzáłá ku drodze od wíchodu flońcá/ y rozmierzył ią zewlład wkoło [*mensus est ... per medium*]. *Leop Ez* 42/15.

»ziemię rozmierzyć« (1): Miechowitá Mořkiewfká ziemię thák rozmierzył/ z Wilná do Smoleńfká ftó mil/ s Smoleńfká do Mořkwy ftó mil [...]. A thák będzie wřzytkiey ziemię Mořkiewfkiey od zachodu do wíchodu piéc fet mil *BielKron* 436.

Szereg: »rozdzielić i rozmierzyć« (1): Rozwefełę fie y rozdzielę Sychimę: y pagorki przybytkow rozmierzę [*dividam ... et ... dimetiar*]. *Leop Ps* 107/8.

a. *Ustanowić, wyznaczyć (zwykle miejsce a. terytorium przez dokonanie pomiaru) (8):* Ręká też moiá vgruntowálá ziemię/ á práwicá moiá rozmierzyłá Niebiołá *Leop Is* 48/13; Ktory [*Pan*] wie przepáści y vchody ich/ który rozmierzył morze y plác iego. *BudBib 4.Esdr* 16/58.

Zwrot: »rozmierzyć granice« (1): Vpokoiwřzy fie łnimi [z *Rusią*]/ rozmierzył łobie [*król Bolesław*] gránice łnimi po Nieftr *BielKron* 345.

»szyrze miejsce rozmierzyć« = *zrobić więcej miejsca (1):* Otoż mie teraz do tych przednieyřzych połłano/ Abych ie vpominał/ co mi rořkazano. Aby Páná prořili/ áby řzyřze mieyfce/ Raczył dla tych rozmierzyć/ co tám [*do piekła*] idą iefzczę. *RejWiz* 164v.

»rozmierzyć piędziá« (1): Y ręká też moiá záložylá ziemię/ á práwicá moiá rozmierzyłá niebá piędziá [*palmo mensa est*] *BibRadz Is* 48/13.

Przen (3):

Zwrot: »rozmierzyć Kořcioł (Pański)« (3): Tu iuź dáley řlyřzimy iáko Apořtołowi rořkázuię/ áby rozmierzył/ opátrzył Kořcioł řwięty iego *RejAp* 89v, 89v *margin*, *Ee*4v.

b. *Odmierzyć części do podziału, podzielić (4):*

rozmierzyć kogo (1): Potym cię tym pomiarem tak wkołęduią/ Co masz dać na każdy rok/ pewnieć ołzacią. Nie trzebá nam pomiárow/ rozmierzy nas cnotá [tj. bez pomiarów dokonamy rozmierzenia majątków] *RejZwierc* 251.

[rozmierzyć komu na co: *LustrPom* 38cf »rozmierzyć na morgi«.]

rozmierzyć na co (2): Vrzędnik ma śpifać porządek wótawiczny około śzkut/ y śprawować rządznie/ y ma rozmierzyć śtrawę na ieden dzień *GostGosp* 100.Cf [rozmierzyć komu na co]; *Zwroty*.

Zwroty: [»rozmierzyć na morgi«: z których [ról miejskich] część przyłączył na folwark [...], a część mieszczanom rozmierzył na morgi *LustrPom* 38.]

»rozmierzyć na sztuki« (1): Rozmiérz sobie ónę Groblą tego śtáwu na śztuki/ á śztuká nieśie cztery łáski *Strum* D2v.

»ziemię rozmierzyć« (1): Ludzie wczeni w gwiazdárkich náukách/ ziemię dołthatecznie wypifali y rozmierzyli [...] przez znáki Cirkulów/ Párállelów/ Klimatów/ Kolurow *BielKron* 263.

Szereg: »wypisać i rozmierzyć« (1): *BielKron* 263 cf »ziemię rozmierzyć«.

a. O czasie (1) :

Zwrot: »rok rozmierzyć na [ile] dni« (1): Ten [Tales] Grekow náuczył napirwey wiedzyć bieg łóneczny y miełięczny/ y zámienie ich/ y rok rozmierzył na 360 dni *BielKron* 121v.

c. *Policzyć, odliczyć (2)* : Albo śie náuczy z Arytmetyki iáko czudze tyfiące rozmierzác/ á swoiey trochy rozmierzyć nie vmie *RejZwierc* 14.

Szereg: »liczyć i rozmierzyć« (1): W Poniedziátek pierwśy dzień robić/ á nie pić. Stáia zásiane/ tak óżiminá iáko iárzyná/ liczyć y rozmierzyć może *GostGosp* 160.

Synonimy: **b.** *podzielić*; **c.** *odliczyć, policzyć*.

Formacje współrdzenne cf 1. MIERZYĆ.

Cf **ROZMIERZENIE, ROZMIERZONY**